

Koeru Keskkool

KOERU KESKKOOLI HOONESTUS LÄBI AEGADE

Uurimistöö

Autor: Karl Gustav Alba, 11. klass

Juhendaja: õp. Priidu Künnapuu

Koeru 2014

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. KOERU KESKKOOLI HOONESTUS, IDEED JA TEGELIKKUS	5
1.1. Varasem ajalugu	5
1.2. Juurdeehitused	7
1.2.1. Juurdeehitus valitsejamajale 1962. aastal.....	7
1.2.2. Juurdeehitus mõisa härrastemajale 1960ndatel aastatel	8
1.2.3. Uue koolimaja projekteerimine ja ehitus 1974. aastal	9
1.2.4. Võimla ehitus 1984. aastal	10
1.2.5. Koeru Keskkool juurdeehituse projekteerimine 1992. aastal.....	11
1.2.6. Koeru Keskkooli juurdeehituse planeerimine 1998. aastal	13
1.2.7. Aruküla mõisa härrastemaja ja valitsejamaja renoveerimise projekt 2000. aastal..	14
1.2.8. Koeru Keskkooli juurdeehitus 2009. aastal.....	16
1.2.9. Hoonete soojustamine 2012. aastal	18
1.2.10. Aruküla mõisahoonet renoveerimine 2014. aastal	19
2. KOKKUVÕTE ÕPETAJATE VASTUSTEST	20
2.1. Kui kaua olete töötanud Koeru koolis?.....	20
2.2. Milliseid positiivseid ja negatiivseid muudatusi kooli hoonestuse ja ruumide osas olete pannud tähele selle aja jooksul, kui Teie olete Koerus töötanud?	20
2.3. Kuidas on konkreetselt teie töötingimused selle aja jooksul muutunud?	20
2.4. Seoses tulevikuga, milliseid juurdeehitusi oleks koolihoonestikku juurde vaja?	21
KOKKUVÕTE	22
KASUTATUD KIRJANDUS	23
LISA 1. KÜSITLUSLEHED.....	24
LISA 2. KOERU 7-KL. KOOLI INTERNAADIHOONE JUURDEEHITUSE TÖÖJONISED	27
LISA 3. MÕISA HÄRRASTEMAJA JUURDEEHITUS	28
LISA 4. KOERU 8-KL. KOOLI II EHTUSJÄRJELÜÜD	29
LISA 5. TEHNILINE TÖÖPROJEKT, II EHTUSJÄRK	30
LISA 6. KOERU KESKKOOLI JUURDEEHITUS JA REKONSTRUKTSIOON	31

LISA 7. KOERU KESKKOOLI REKONSTRUEERIMISE JA JUURDEEHITUSE ESKIISPROJEKT.....	32
LISA 8. ESKIISPROJEKT.....	33
LISA 9. KOERU KESKKOOLI REKONSTRUEERIMINE JA JUURDEEHITUS.....	34
Lisa 10. Kirjalik mälestus. Uno Aan	35
Lisa 11. Kirjalik mälestis. Arvo Adelbert.....	37
Lisa 12. Kirjalik mälestis. Jüri Olde	39
Lisa 13. Kirjalik mälestis. Tiit Kalda	41

SISSEJUHATUS

Käesoleva uurimistöö teemaks on Koeru Keskkooli hoonestus, ideed ja tegelikkus.

2009. aastal valmis meie kooli juurdeehitus, mille valmimist oli mul võimalik kõrvalt jälgida. Kuna kuulsin, et kooli laiendamiseks on varemgi planeeritud mitmeid erinevaid juurdeehitusi, hakkas mind huvitama, millised ehitusplaanid on aegade jooksul seoses koolihoonetega olnud, millised nendest on saanud teoks ja millised ideed on jäänud teostamata.

Põhiliseks uurimismaterjaliks olid Koeru Keskkooli arhiivis säilinud projektid. Lisaks projektide uurimisele küsitlesin ka Koeru Keskkooli endist ja praegust direktorit. Kuna varasemad direktorid on meie hulgast lahkunud, siis intervjuueerisin koolimaja varasemate projektide juures viibinud endist õpetajat Uno Aani ja endise Koeru Autoremonditehase direktorit Arvo Adelberti.

Õpilased tulevad ja lähevad, aga õpetajad on need kes jäävad. Sellepärast viisin läbi küsitluse Koeru keskkoolis üle 5 aasta töötanud õpetajate hulgas, et teada saada, millised on nende arvates ideaalsed õppimis- ja õpetamistingimused ja kuidas need on ajas muutunud. Samuti huvitas mind, millisena näevad õpetajad ideaalse hoonestusega Koeru Keskkooli.

Töö eesmärk on lugejale välja tuua, milliseid projekte on Koeru Keskkooli jaoks projekteeritud ja millised neist on ka realiseerunud. Samuti avada õpetajate vaatenurka puuduolevatest ruumidest ja hoonetest.

Töö koosneb kahest osast. Esimeses, teoreetilises osas, annan ülevaate Koeru Keskkooli arhiivis leiduvatest projektidest, planeeritud juurdeehituste eesmärkidest ja sellest, milliseid lahendusi on püütud leida kooli hoonete kaasajastamiseks, kusjuures kasutan intervjuudest saadud teavet. Töö teises osas esitan õpetajate küsitluse analüüsi.

1. KOERU KESKKOOLI HOONESTUS, IDEED JA TEGELIKKUS

1.1. Varasem ajalugu

On viiteid, et juba 17. sajandil anti Koeru kihelkonnas lastele kooliharidust, praeguseni on kirjalikke tõendid kooli tegutsemisest Koerus alates 1727. aastast. 1859. aasta koolide aruannete järgi oli Järvamaal 60 kooli, Koeru kihelkonnas 11 kooli. (Last, 2013)

1863. aasta maakoolide aruannete järgi töötas kool Aruküla mõisa juures. Aruküla mõisakoolis oli sel aastal 28 poissi ja 20 tütarlast. Algul toimus õppetöö mõisa tiigi ääres olevas moonakate majas. 1899. aastal ehitati Aruküla mäele koolimaja. Kool suleti 1919. aastal. (Last, 2013)

Koeru kihelkonnakool rajati 1873. aastal. Koolimaja asus Sandhofi mõisa lähedal.

1907. aastal Eestimaal tegutsenud sakslaste ühingu Deutscher Verein in Estland Koeru osakonna eestvõtmisel avati kaheklassiline Saksa Eraalgkool. Kooli pidasid üleval kohalikud mõisnikud.

Eesti Vabariigi kehtestamisest jätkus 1918 aastal koolitöö. 1919. aastal lisandus neljas klass. Samaaegselt algklassidega toimus õppetöö ka algkooli vanemates klassides ehk kõrgemas rahvakoolis, kus oli viies kuni üheksas klass. 1920. aasta novembris kolisid mõlemad koolid Aruküla mõisa, kus esialgu tegutsesid eraldi koolidena. Ruume tuli jagada ka krahv Eugen von Tolliga. (Last, 2013)

Joonis 1. Aruküla mõisahoone (Alba, 2014)

1920. aastaks oli Väinjärve vallavalitsusel valmis valla koolisüsteem, mille alusel pidi avatama Koeru reaalgümnaasium. (Last, 2013)

Koerus töötas juba kõrgem rahvakool (Koeru reaalgümnaasiumi nimetusega), kus oli 1921. aastal kaheksa klassi. Järgmistel aastatel oleks lisandunud gümnaasiumiosa. Gümnaasiumi taotlus saadeti Järva Maavalitsusele. Majanduskriisi tõttu jäi haridusministeeriumist ametlik kinnitus tulemata ja 8-klassiline kool kahanes 6-klassiliseks. Vald ei suutnud oma rahaga gümnaasiumi käima panna. 1924. aastast kandis kool Koeru alg- ja täienduskooli nime. Alklassid olid suured - üle 50 õpilase ühes klassis. Ruumid jäid kitsaks. (Last, 2013)

Nii töötas kool tõusude ja mõõnadega Aruküla mõisas teise maailmasõjani. Sõjajärgsetel aastatel oli koolitöö raskendatud. Õppevahendid olid laiali tassitud, õpilastel ei olnud kooliskäimiseks korralikke jalanõusid ja riideid. Õpetaja Linda Heinsoo: „Mäletan, et 1944. aasta novembri algul (olin ametlikult tööle võetud 3.nov. 1944) tuli meil kõigil vana mõisahoonet sodist ja prahist puhastada, sest siin olid majutatud sõjaväelased.“ (Last, 2013)

Endiselt oli kooli käsutuses Aruküla mõisahoone, kuid 1957. aastal valmis kooli internaat ja alustati koolistaadioni rajamist mõisa õunaaia kohale. Koeru kool oli kasvanud 17 klassikomplektiliseks ja õpilaste arv oli ligi 400. Mõisahoone jäi kitsaks ja nii alustatigi esimest juurdeehitust. (Last, 2013)

Joonis 2. Valitsejamaja (Alba, 2014)

1.2. Juurdeehitused

1.2.1. Juurdeehitus valitsejamajale 1962. aastal

1956. aastal valmis Kommunaalprojektis Koeru 7-kl. kooli internaathoone juurdeehituse projekt. Tööjoonised (Lisa 2) pärinevad aastast 1960. Taheti juurde ehitada garderoob, puutööklass, sahvri, õppekööki, panipaiki, metallitööklassi, pesuruumi, WC, isolaatori ja kolme pesuruumi. Teisele korrusele oli planeeritud kaks klassiruumi ja kaks internaadiruumi. (Leoke, 1960)

Juurdeehitus valmis 1962. aastal (Last, 2013). Sinna asus teisele korrusele õppima kolm klassikomplekti. Üks klassiruumidest kujundati pioneeritoaks. Alumisel korrusel sisustati üks ruum poiste puutööklassiks ja teine ruum rauatöö õpetamiseks. Ühe väiksema ruumi said tütarlapsed õppeköögiks. Üks väike ruum oli ette nähtud liimi keetmise ruumiks. Liimi vajati puutöö juures ja see tuli ise valmistada (Aan, 2013).

Joonis 3. Valitsejamaja juurdeehitus (Alba, 2014)

Juurdeehitusega vabanes mitu ruumi mõisahoones. Nendesse ruumidesse, kus enne asus poeglaste tööõpetuse klass, ehitati korralikud riidehoiuruumid õpilastele. Endisest riidehoiuruumist sai õpilastele võimlemistundideks ümberriietumisruum. (Aan, 2013)

1.2.2. Juurdeehitus mõisa härrastemajale 1960ndatel aastatel

1960ndate aastate teisel poolel plaaniti seoses jätkuva ruumipuudusega juurdeehitust (Lisa 3) härrastemaja pargipoolsesse külge.

Seoses koolihoonele juurdeehituse projekteerimisega, mis oli ette nähtud keskküttel, oli plaanis kohandada kooli hoovil asuv hoone katlamajaks. Paide rajooni Koeru 8-klassilise kooli katlamaja ja välis-soojustrassi tehniline projekt valmis 1966. aastal. Katlamajaga oli plaanis ühendada veel olemasolev koolihoone ja internaat-õppetöökoda ning II ehitusjärjekorras ehitatav võimla. (Kommunaalprojekt, 1966)

Kuna projektist on säilinud ainult tööjoonised, on arusaamatu, kuhu pidi antud katlamaja ehitatama ning milline oli konkreetsem võimla ehitamise plaan.

Tööd nende projektidega katkestati 1960ndate lõpul. Saadi aru, et juurdeehitus ei lahenda probleemi ja mõistlikum on ehitada uus koolimaja. (Aan, 2013)

Maaelu edenedes tekitati maale perspektiivsete keskuste näol niinimetatud agrolinnakud, mille keskseks üksuseks kujunes kool ja see pidi ilmtingimata olema keskkool, sest siis kehtis ka üldise kohustusliku keskhariduse nõue (Adelbert, 2013).

Elu Koerus hakkas jõudsalt edenema sellest peale, kui sai valmis ehitatud uus maja keskkooli tarvis. See oli 70ndate alguses. Arvo Adelbert'i aastakümnete elukogemus Koerus Autoremonditehase direktorina ütleb seda, et „keskkool on nagu ainus kaev küla peale, ilma milleta tänapäeval elu võimalikkusest Koerus ei saa rääkida. Olgu tegu põllumajanduse või mõne muu valdkonna ettevõtlusega, kõik see eeldab tööalist inimest. Inimest, kel laste koolitamise pärast muret ei peaks olema“. (Adelbert, 2013).

1.2.3. Uue koolimaja projekteerimine ja ehitus 1974. aastal

Alates 1974. aastast paikneb Koeru Keskkool kolmes hoones: Aruküla mõisas, mõisa valitsejamajas ja samal aastal valminud nn uues koolimajas (Last, 2013).

I järgus (Lisa 4) valmis kolmekorruseline koolihoone. Esimesel korrusel paiknesid söökla, poiste tööõpetuse klass, muusika ja käsitöö klass. Teisel korrusel paiknesid viis klassiruumi, õpetajate tuba, direktori kabinet, kantselei ja poiste tualettruum. Kolmandal korrusel paiknes samuti viis klassiruumi, laborid, tüdrukute tualettruum ja pioneeride tuba. (Eesti Maaehitusprojekt, 1974)

Joonis 4. Uus 8-klassiline koolimaja (Alba, 2014)

1974. aastal korregeeriti ka kooli küttesüsteemi ja katlamaja projekti. Tehniline projekt koostati Tallinnas „Eesti Maaehitusprojekt“ poolt. Vastavalt projektile ehitati ümber katlamaja ja projekteeriti ümber ka kütteradiaatorid konvektorite peale koolihoone osas. (Eesti Maaehitusprojekt, 1974)

1.2.4. Võimla ehitus 1984. aastal

11. aprillil 1972. aastal käidi nõupidamisel kooli juurde ehitatava võimla, lasketiiru ja ujula küsimuses. Nõupidamise protokollist tuleneb, et juurdeehitusest huvitatud osapoolteks olid kõik tollased Koeru vallas asuvad suurettevõtted ja majandid, nagu näiteks Koeru sovhoos, Udeva sovhoos, Majaka kolhoos ja Koeru autoremonditehas number 2. Kõik nad olid ka valmis materiaalselt panustama võimla ehitusse. (Eesti Maaehitusprojekt, 1974)

Projekt koostati RPI „Eesti Maaehitusprojekt“ poolt 1974. aastal. Tegemist on tüüpprojekti kohandamisega, sest sarnaseid koolimaju ehitati Eestis veelgi, nt. Võhma koolihoone. Projekti korregeeriti 1978. aastal ja 1980. aastal, sest see oli aegunud. (Eesti Maaehitusprojekt, 1980)

1980. aastal telliti taaskord II ehitusjärg (Lisa 5) „Eesti Maaehitusprojektilt“.

Ehitusterritooriumiks määrati endine põllumaa üldkallakuga lõuna suunas. Ehitusplatsile oli plaanis ära mahutada peale koolimaja veel võimla, kooli katlamaja, trafo ja tuletõrje veemahuti. Võimla projekteerimisel on arvestatud ka III ehitusjärguga, keldri korrusele plaaniti ujulat ja lasketiiru. Alles pidi jääma olemasolev staadion. Projekteeritud hoone pidi ühendatama koolihoone vestibüüli vaba otsaga nagu oli koolihoone projektis ette nähtud. (See on Võhma koolimaja töö number 2010426). Parkimisplats oli ette nähtud peasissepääsu ette. Hoone projekteerimisel arvestati sellega, et üheaegselt oleks võimalik kasutada koolihoonet ja võimlat. Ruumid on asetatud nii, et peale võimla – aula (allalastav lava) oleks olemas veel lauatennise mängimise võimalus ning koos koolihoone fuajeega moodustuks 40 m jooksukoridor. (Eesti Maaehitusprojekt, 1980)

Peale eeltoodud ruumide, kavandati sinna võimla riietusruumid koos dušširuumide, WC-de ja saali inventari ruumidega paarikaupa meeskondadele eraldi. Samas ruumide rühmas olid peale eeltoodute veel koristajate ruumid, ventilatsiooni kamber ja elektrikilbi ruum. Üle koridori pidid jääma direktori kabinet, raadiosõlm, instruktori ruumid, riietus- ja dušširuumidega, WC-d, personali ja arsti ruum. (Eesti Maaehitusprojekt, 1980)

Võimla koos projekteeritud ruumidega valmis 1984. aastal. Ehitamata jäid lasketiir ja ujula.

Joonis 5. Võimla (Alba, 2014)

1.2.5. Koeru Keskkool juurdeehituse projekteerimine 1992. aastal

Arvestades grupitundide osatähtsuse tõusu alates 1989. aasta sügisest ning algklassiõpilaste arvu kasvu ja muudatusi kooli personali koosseisus, tekkis vajadus uueks juurdeehituseks. Vajalikuks peeti suurendada garderoobe kuni 500 õpilasele ja õpetajatele, välja ehitada uuenduslikud kodundusklass (õmblus jm. käsitöö), õppekööök ja õppetöökojad (puiduklass, masinaruum, puiduladu, metalliklass). Kohta vajas arvutiklass, füüsikaklass koos laboriga, autoõpetuse ja sõjalise õpetuse klass koos relvahoidlaga (suurem kui 50 m²). Laiendamist vajasid direktori kabinet ja kantselei ning vaja oli leida kabinet direktori asetäitjale majandusalal. Kohta vajas ka raamatukogu – lugemissaal ning õpikute fond. Grupitundideks oli vaja juurde keelteklassi. Kuna kooliteed alustasid sel ajal kuueaastased, oli vajalik eraldi algklasside korpust, kus paikneksid ruumid 6-aastaste õpetamiseks, nende mänguruum ja magala. Samuti oli koolile vaja aulat. (Eesti Maaehitusprojekt, 1992)

Täpsema ülevaate vajadustest ja soovidest annab väljavõte direktor Jüri Olde kirjast Paide TK Haridusosakonnale ja „Eesti Maaehitusprojektile.

- Olemasoleva koolihoone rekonstrueerimiseks palume projekteerida talle viilkatus, samuti palume projekteerida võimalik rekonstrueerimine täismõõtmeliseks koos viilkatusega.
- Praegust õppehoonet ja võimalat ühendavale galeriile palume projekteerida mansardkorrust ringiruumide jaoks, mis sisaldaks ka harjutusruumi võimaldamiseks.
- Koos boilersõlmega palume projekteerida võimalusel majanduskorpust, mis sisaldab töö- ja puhkeruumi kooli remonditööliste ja garaaži kahele autole (veo- ja sõiduauto).
- Olemasolevas koolihoones palume projekteerida poeglaste õppetöökojad kooli sööklale söögisaaliks ja puhvetiks.
- Igale korrusele koristusvahendite hoidlad. Eelpool hoonetes välja jäänud normatiivsed ruumid planeerida samuti. Kus ei ole eraldi märget klassi õpilaste arvu kohta, lugeda tema täituvust maksimaalseks.
- Juurdeehitusse teha peasissekäik ja fuajee, kust pääseb garderoobi. Garderoobidesse peab viima uks, mida on võimalik lukustada. Iga klassi garderoob samuti lukustav.
- Juurdeehituse põhiblokis on vajadusel võimalik teha ruumide paigutuse suhtes muudatusi. Näiteks paigutada tütarlaste kodunduse klass ja õppekööök mõnele teisele korrusele jne.

Antud kiri oli koostatud lähtuvalt kirjast nr.195/m-4 88.08.19 Paide TK Haridusjaoskonnale ja nr.51/m-4 90.02.22 RPI „Eesti Maaehitusprojektile“ ning asendas nimetatuid.

Vastavalt koolipidaja soovidele pakkus projekteerija välja kolm võimalikku lahendusvarianti, mille hulgast tehti valik 29. jaanuaril 1991. Kuulanud ära projekteerija ja Koeru Keskkooli direktori Jüri Olde sõnavõttud koolimaja juurdeehituse kohta otsustas Koeru Küla RSN kinnitada Koeru Keskkooli juurdeehituse APÜ 2. variant ja palus jätkata projekteerimistööd antud variandi alusel. (Eesti Maaehitusprojekt, 1992)

Koeru Keskkooli juurdeehituse ja rekonstruktsiooni projekt (Lisa 6) valmis 1992. aastal A/S „Eesti Maaehitusprojekt“ poolt. Kahjuks jäi see teostamata.

Juurdeehitus oli kavandatud korraldada täielikult tsentraliseeritud riiklikest vahenditest. Koeru koolijuht ega teadaolevalt ka kohaliku omaalustuse esindajad ei olnud otsuse tegemisse kaasatud. (Olde, 2013)

Kui võtta arvesse, et 1990ndate aastate alguses oli äsja taasiseseisvunud riigi majandus madalseisus, siis võib arvata, et esialgu võidi riiklike eelistustena kulutada ressursid eelkõige pooleliolevate ehituste lõpetamisele. Ka toimusid selles vallas põhimõttelised ümberkorraldused, mille tulemusena viidi koolihoonete ehitus uutele alustele, kus oluliseks kujunes omaosalus. (Olde, 2013)

Tol ajal juba puudusid Koeru kandis atraktiivsed argumendid, mis üleminekuaja turbulentsis oleksid võinud vaekausi vaid riiklikest vahenditest ehitamise Koeru kasuks kallutada. Omavahendite ressurss vallal puudus. (Olde, 2013)

1.2.6. Koeru Keskkooli juurdeehituse planeerimine 1998. aastal

Novembris 1998 valmis arhitektuuri ja inseneribüroos „Humana Projekt“ järjekordne Koeru Keskkooli juurdeehituse (Lisa 7) projekt. Vallal oli tekkinud koostöö Rootsi riigiga ja loodeti saada abi koolimaja kordategemiseks. Liidia Laidineni eestvedamisel kavandati koolituskeskust, kus oleksid tegutsenud koos kool ja täiskasvanute huvi- ja õppekeskus (Kalda, 2014).

Projekti esimeses, eskiis etapis, oli lahendatud kooli üldfunktsionaalne skeem. Näidatud oli ruumide omavahelised seosed, loogilised paigutused, ruumide suurused. Rekonstrueeritavale ja laiendatavale koolikompleksile oli antud täiesti uus välimus. (Humana Projekt, 1998)

Põhilisele osale koolist, s.o. 5. – 12. klassile, pidi toimuma õppetöö rekonstrueeritavas koolihoones. Kooli peasissepääs oli toodud õppekorpuse varjust välja, lõunapäikesele vastu, muutes ta samas nähtavaks aleviku peatänaval. Juurde oli projekteeritud uus vestibüül koos garderoobidega. Vestibüülist avanes otsene pääs kõikidesse funktsionaalsetesse üksustesse: õpperuumidesse, lahtise kaarja peatrepi kaudu II korrusel asuvatesse kooli juhtkonna ja õpetajate ruumidesse, võimlasse ja selle abiruumidesse, tantsu- ja mänguruumi, siseõuele. Siseõue avanes samuti I korrusel asuv söökla. Eraldi sissepääs oli projekteeritud täiskasvanute õppe- ja koolituskeskusele. Sinna projekteeritud õppetöökodasid võisid kasutada ka õpilased. (Humana Projekt, 1998)

Puidutöökoda oli paigutatud olemasolevasse katlamajja, mille suhteliselt suur kõrgus lubas ehitada materjalide hoiustamiseks ümber perimeetri väikese rõdu. Juurdeehituses paiknesid metallitöökoda, kodundusklassid koos köögi ja abiruumidega, õmblusklass. Samas oli ka omaette garderoob, pesuruumid, WC-d. Õpilastele avanes keerdtrepi kaudu II korruselt otsene pääs töökodadesse. (Humana Projekt, 1998)

Projekt jäi teostamata. Rootslased ei olnud eriti huvitatud koolist, nende tegevus oli suunatud peamiselt täiskasvanutele. Tehti küll plaane, kuid kuigi kaugele ei jõutud. (Kalda, 2014)

1.2.7. Aruküla mõisa härrastemaja ja valitsejamaja renoveerimise projekt 2000. aastal

Kooli õpilaste arv püsis endiselt suur ja ruumikitsikus andis tunda. Vallavolikogu andis suuniseks leida sisemisi reserve. Tuli asuda korrastama olemasolevaid hooneid ja muutma ruumide otstarvet. Direktorina oli 1997. aastal alustanud tööd Tiit Kalda. Kooli tööle asudes olid koolhooned üsna kehvast seisusest. Ruumid vajasisid remonti, talvel olid külmad, valgustus oli halb, mõisamaja katus ei pidanud vett, palju oli kasutamata ruume. Mõisa seisukord oli nii halb, et saali lagi ähvardas sisse variseda. Aasta varem oli tehtud uus kivikatus, varem oli olnud plekkkatus. Kuna katusekonstruktsioonide uuringuid ei tehtud, siis ei saadud ka teada, et laetalade ja sarikate otsad olid mäda ning raske kivikatus hakkas saali lage sisse vajutama. Saal suleti kasutamiseks ja veel samal sügisel paigaldati saali kohale raudtala, saali ei saanud kasutada kuni järgmise sügiseni, sest ei olnud raha tööde lõpetamiseks: saalil ei olnud poolt lage. Tegelikult ei olnud üldse projektigi, mille järgi renoveerida! (Kalda, 2014)

Projekteerimist vajasisid ka teised koolihooned. Seepärast tuli 2000. aastal taas alustada kõigepealt projekteerimisega. Üritati leida komplekslahendust kogu koolile. Arhitekt Maarja Nummert koostas võimaliku ruumilahenduse (Lisa 8) kogu koolile, see koosnes peahoone eskiisprojektist ja mõisa- ja valitsejamaja võimalikust ruumilahendusest. Kahjuks ei õnnestunud seda eskiisi realiseerida, aga pakutud ruumilahendusi sai kasutada edasisel mõisa ja peahoone projekteerimisel (Kalda, 2014).

Kõige kehvemas seisusest olid mõisahooned, seepärast alustati nendega. Projekteerijaks olid R-Projekti arhitektid Urmas Arike ja Kaljo Palo. Valmisid mõisa peamaja ja valitsejamaja renoveerimisprojektid. Äsja käivitunud mõisakoolide programmist saadi 3,5 miljonit krooni, mis oli kogu selle programmi raha (määravaks olid seejuures tollase vallavanema Jaago

Kuriksi head suhted Mart Laariga). Tööd tehti 2000. aasta suvel. Rahast ei jätkunud kõigi tööde tegemiseks: keldrisse ehitati katlamaja ja paigaldati keskküttesüsteem peamajja, uuendati elektrisüsteem ja valgustid, remonditi katusekonstruktsioonid ning paigaldati ventilatsioonitorustik, aga pööninguosa jäi ventilatsioonil teostamata. (Kalda, 2014)

Järgnevatel aastatel renoveeriti üksikuid ruume mõisas ja teostati mõisa ümbruse vertikaalplaneerimist. Üsna palju töid tehti ka oma jõududega, põhiliselt valitsejamajas. (Kalda, 2014)

Seoses klassikomplektide arvu suurenemisega (klassitäituvusnormi vähendati 24-le) ja ka muusikakooli avamisega oli vaja juurde õpperuume. Tulenevalt vajadustest kavandati valitsejamaja rekonstrueerimist.

Aruküla mõisa valitsejamaja eskiisprojektiga oli rekonstrueeritavasse hoonesse kavandatud mitu erinevat kooliga seotud funktsiooni. Hoonesse planeeriti lisaks esimesel korrusel paiknevatele õpperuumidele (tütarlaste tööõpetuse klass ja 1. klass), pikapäeva rühma ruumile, tualettruumidele ning kunstistuudio õppevahendite ruumile, millest oleks pääs keldris asuvasse näituseruumi ning teisele korrusele, ka ruumid kunstistuudiole (kasutatav nii kooli kunstitundideks kui ka klassiväliseks tööks). Hoone edelaotsas paiknev avar võlvkelder plaaniti kasutusele võtta kunstistuudio töö- ja näituseruumina. Teisele korrusele kavandati kunstistuudio ateljeeruum, WC-duširuumiga varustatud külalistetuba ning avar kahetoaline korter. Korteril elutoast pääses pööningukorrusele tasapinnas olevale „magamiskorrusele“. Teise korruse eluruumid olid paigutatud kompaktselt hoone kirdetiiba. Pööningukorruusel, hoone keskosas pidi paiknema ventilatsioonikamber. (R. Projekt, 2000)

Hoone renoveerimise käigus oli kavas lammutada 1950-1960ndatel aastatel hoone kirdeotsa rajatud ilmetu ning avariohtlikus seisukorras olev juurdeehitus. Juurdeehituse lammutamisega tuli taastada tundmatuseni moonutatud proportsioonid ja ka hoone algupärane katusekuju. Nähti ette rekonstrueerida ka hoone esiküljel asunud portikus. Keldri ja esimese korruse ühendamiseks ilma suuremate lammutustöödeta kavandati ehitada hoone tagaküljele, keldrisse pääsu kohale väike puidust verandalaadne juurdeehitis. (R. Projekt, 2000)

Remondi käigus tuli säilitada kõik olemasolevad kandekonstruktsioonid, suurem osa säilinud katuseoolvargist ning olemasolev puidust sisetrepp. Kuna uute akende paigaldamisega oli

ilmselt muudetud ka aknaavade proportsioone, oli projektiga kavandatud ka aknaavade rekonstrueerimine nende ajaloolistes aknaavadele omastes proportsioonides. (R. Projekt, 2000)

Ahiküttel olev hoone kavandati üle viia õlikeskküttele, moderniseerida tuli veevarustuse ja kanalisatsiooni jaotustorustikud, paigaldada uus uuele tarbimisvõimalusele vastav elektrijuhtmestik ja elektri jaotuskilbid. Õpperuumid ja tualettruumid oli plaanis varustada sundventilatsiooniga. (R. Projekt, 2000)

Kahjuks ei realiseerunud valitsejamaja renoveerimine täies mahus. Üht-teist küll tehti, aga seda peamiselt oma jõududega. Kasutusele võeti kaks lisa klassiruumi, varem oli seal hoitud puid ja koli, ühel ruumil polnud lagi. Kasutusele võeti ka valitsejamaja teise korruse ruumid, kuid neid ei saanud rahapuudusel täielikult renoveerida, uuendati elektrisüsteemi ja valgustust ning rajati keskküttesüsteem. Töid tegid põhiliselt oma remondimehed Mati Pihlak ja Urmas Virves. Selleks ajaks oli palgatud kooli tööle ka Elis Laansalu, ka direktor ise lõi kaasa. Elektritööd tegid Järva-Jaani mehed Jüri Eveli elektrifirmast. (Kalda, 2014)

1.2.8. Koeru Keskkooli juurdeehitus 2009. aastal

Koerus oli loodud peale milleeniumivahetust 500 uut töökohta. Kõik korterid olid asustatud. Kinnisvarafirmad korrastasid ümberkaudsetest külades asuvaid korterelamuid. Vald planeeris rajada uue elamurajooni Koeru ning arendada valla infrastruktuuri. Õpilaste arv oli viimastel aastatel püsinud, see võis hakata suurenema, arvestades Koeru majanduslikku olukorda. (Kalda, 2014)

Lahendamata olid Koeru Keskkooli ruumiprobleemid. Puudus oli ainekabinettidest, eriti loodusainetele ja inglise keelele. Poiste tööõpetus toimus väga halbades tingimustes, olemasolevate ruumide baasil puudus arenguvõimalus (eelkutsõpe). Tüdrukute käsitööruumid olid liiga väikesed. Arvutiklass ei vastanud tervisekaitse nõuetele, mille kohta oli tervisekaitse ettekirjutus. Söögisaal oli liiga väike, söödi kolmes vahetuses. Koolil ei olnud aulat. Puudusid ruumid võimlemise, aeroobika, tantsu jms tegelemiseks. Puudus jõusaal. Õpperuumid 3 erinevas hoones (vahekaugus 200 m), õpilased rändasid ühest majast teise (söömine, kehaline kasvatus, kunstiõpetus, käsitöö). Õpilasmavalitsuse ruum kehvast olukorras. Samuti oli garderoobide olukord väga kehv. Muusikakool vajab täiendavaid ruume.

Kooli raamatukogu taheti tuua põhihoonesse. Neid probleeme sooviti lahendada kooli juurdeehituse abil. (Kalda, 2014)

2002. aastal oli koolis välja kujunenud väga tugev õpilasomavalitsus, mille eestvedamisel loodi ka Koeru Noortevolikogu, kes asusid aktiivselt direktorit toetama ja ruumiprobleemi vallajuhtidele teadvustama.

2003. aastal valmis eelprojekt, selle 1.etapp oli 2877 ruutmeetrit, vähendatud mahus 2200 ruutmeetrit, mille ehituslik maksumus oleks olnud ca 22 milj krooni. (Kalda, 2014)

Vajadusi arvestades valmis lõpuks 2006.-2007. aastal projekt (Lisa 9) „Koeru Keskkooli peahoone renoveerimine ja juurdeehitus“. Projekteeris Pikoprojekt OÜ ja arhitektiks oli Maarja Nummert.

2008. aastal taotleti raha EAS-ist renoveerimise I etapile, mis ka õnnestus. 2008. aasta sügisel algas ehitus. I etapp hõlmas endast põhiliselt juurdeehitust endise katlamaja asemele. 2009. aasta sügisel oli juurdeehitus valmis. (Kalda, 2014)

Joonis 6. Juurdeehitus. Vaade idast (Alba, 2014)

See tõi suuri muutusi ruumide kasutamisse. Juurdeehituses leidsid uue koha muusika-, inglise keele, tööõpetuse, arvuti-, logopeedi ja autoõpetuse klassid. Võimla ruumidest toodi üle

majandusüksused: majandusjuhataja kabinet ja remondiruum. Oma ruumid sai teenindav personal ja kooli auto (garaaž). Kööki rajati personaliruumid ja eraldi sissepääs. Valla oma vahenditest ehitati raamatukogu ruumid endise muusika ja inglise keele klasside kohale. Oma jõududega laiendasime söögisaali tööõpetuse ruumide arvelt. Mõisamajas vabanesid raamatukogu ja autoõpetuse ruumid, mis läksid muusikakooli käsutusse. (Kalda, 2014)

Joonis 7. Juurdeehitus. Vaade põhjast (Alba, 2014)

1.2.9. Hoonete soojustamine 2012. aastal

Uued võimalused renoveerimiseks avanesid siis, kui riik eraldas CO₂ kvoodi müügist saadud raha hoonete soojustamiseks. Vald taotles raha ka koolimaja vana osa soojustamiseks, mis ka õnnestus. See raha eraldati Riigi Kinnisvara AS-le, kes korraldas ka kogu ehitusprotsessi. Ehitajaks oli KEK-i Ehituse OÜ. Ehitus algas 2012. aasta kevadel ja lõppes sügisel. Soojustati vana osa ja võimla seinad. Aknad olid varem osaliselt vahetatud, need nihutati veidi väljapoole, teised asendati, uutega kusjuures võimla aknad tehti suuremaks. Esialgu oli plaanis teha ka kõik uued katused ja uus ventilatsioonisüsteem, aga tehti rahapuudusel ainult osaliselt: vana osa katus ja köögi ventilatsioon. (Kalda, 2014)

1.2.10. Aruküla mõisahoone renoveerimine 2014. aastal

2013. aastal avanes Norra ja EMP Mõisakoolide renoveerimise finantsmehhanismide üksikprojektide taotlusvooru teine etapp, millest oli võimalik osa võtta ja mille abil loodeti rahastada mõisa renoveerimist. Osaleti küll ka sama projekti esimeses taotlusvoorus 2006. aastal, kuid seekord jäi projekt rahastamata. Seekord raha saadi ja ehitus peaks algama 1014. aasta kevadel ning orienteeruvalt valmima sügisel 2015. (Kalda, 2014)

2. KOKKUVÕTE ÕPETAJATE VASTUSTEST

Jagasin välja 18 küsitluslehte (Lisa 1), täidetult tagastati mulle 10 ankeeti.

2.1. Kui kaua olete töötanud Koeru koolis?

Kümne vastanu hulgas oli kõige kauem Koeru Keskkoolis töötanud õpetaja 42,5 aastat ja kõige vähem oldi koolis töötatud 9 aastat. Keskmiselt oli vastanud õpetaja koolis töötanud 23 aastat.

2.2. Milliseid positiivseid ja negatiivseid muudatusi kooli hoonestuse ja ruumide osas olete pannud tähele selle aja jooksul, kui Teie olete Koerus töötanud?

Positiivseteks hinnati uue maja juurdeehitus, uus jõusaal, valitsejamaja ja mõisa remont, söökla remont. Uue koolimaja akende ja elektrisüsteemide vahetus, uued rulood ja seinte värvimine. Ruumide kasutus on muutunud ratsionaalsemaks. Koolihoone soojustamine ning välisilme kaunimaks muutmine, samuti juurdeehituse nägusad klassiruumid. Võimla seinte värvimine.

Negatiivse poole pealt häirib uue maja ruumide, koridoride põrandate kehv olukord II ja III korrusel. Avaldati kahetsust, et maadlusmaja jaoks ei jätku raha.

2.3. Kuidas on konkreetset teie töötingimused selle aja jooksul muutunud?

Põhiliselt toodi välja, et juurdeehituse valmimine muutis palju. Tore, et 2002. aastal, kui tekkis tõsine ruumiprobleem, oli koolis tugev omavalitsus, kes koos loodud noortevolikoguga aitas direktoril probleemi vallajuhtide silmis tähtsustada ja nii saigi tõeline ehitusmõte alguse.

Õpetajad hindasid kõrgelt klassiruumide uusi aknaid ja elektrisüsteemi, värvitud seinu ja põrandaid. Olulist lisaväärtust andis uus õppetöökoda. Rõõmu tunti uue kraanikausi üle, juurde saadud tehniliste vahendite ja uute pinkide üle.

Raamatukogu töötingimused paranesid oluliselt peale uude majja kolimist. Tööd lihtsustab ja pidevat koostööd võimaldab logopeedi tööle asumine praeguses ruumis. Tehnilised vahendid on muutunud kättesaadavamaks. Arvuti, projektor, magnettahvel, internetiühendus on igas

klassis. Võimla poole peal on korra võimla põrandat vahetatud ja seinu värvitud. Õpetajate kabinet on remonditud.

Kaks õpetajat leidsid, et suuri muudatusi nende töötingimustes ei ole olnud.

2.4. Seoses tulevikuga, milliseid juurdeehitusi oleks koolihoonestikku juurde vaja?

Töötingimuste kaasajastamiseks ja parandamiseks vajavad õpetajad aulat, võimla kapitaalremonti ja riietusruumide laiendamist, kooligarderoobi kaasajastamist, õueklassi, võimaluse korral ujulat, direktorile senisest suuremat ja ajaloolisemat kabinetti, renoveeritud õpetajate tuba, õpetajate puhketuba, vaheterrassi, eraldatud füüsika ja keemia klassi.

KOKKUVÕTE

Käesoleva uurimistöö teemaks oli Koeru Keskkooli hoonestus, ideed ja tegelikkus.

1920. aasta novembris kolis kool Aruküla mõisa, mis on üks tänaseni kasutusel olevatest koolihoonetest. 1957. aastal valmis kooli internaat valitsejamajas. Kooli internaathoone juurdeehitus valmis 1962. aastal.

Alates 1974. aastast paikneb Koeru Keskkool kolmes hoones: Aruküla mõisas, mõisa valitsejamajas ja samal aastal valminud nn uues koolimajas. Võimla koos projekteeritud ruumidega valmis 1984. aastal. Ehitamata jäid lasketiir ja ujula.

1920. aastast kuni tänaseni on kool ikka ja jälle vaevelnud ruumikitsikuses, mis tingis uute hoonete ehitusvajaduse. Antud töös on vaadeldud 94 aasta jooksul koostatud kümmet suuremat projekti, millest realiseerusid 5. Põhjuseks peamiselt majanduskliima ja riigikorra muutused.

Uurimistöö tegemise käigus märkas, et juba 1920. aastaks oli Väinjärve vallavalitsusel valmis valla koolisüsteem, mille alusel pidi avatama Koeru reaalgümnaasium. Samuti unistati gümnaasiumihariduse andmisest kuuekümnendatel aastatel. Teoks sai see alles 1974. aastal ja tänaseks on selgusetu, kaua veel Koerus gümnaasium jätkab. Tänapäeval õpilaste arv pidevalt kahaneb.

Huvitav on ka suhtumine koolimaja katustesse, kuna kuulda on, et need saavad aeg-ajalt ikka läbi. Panin tähele, et juba 1992. aasta renoveerimisprojekti tellimiskirjas juhitakse tähelepanu viilkatuse vajadusele. Miks see teoks ei ole saanud, on ilmselt omaette uurimisteema.

Püüdsin anda ammendava ülevaate kooli hoonestuse kujunemisest ja edaspidistest vajadustest. Täna kõiki, kes vastasid küsimustikule ja olid valmis intervjuud andma, samuti täna oma juhendajat. Kahju, et mõned tekkinud küsimused jäid vastuseta, sest dokumendid ei ole tervikuna säilinud ja keegi enam ei mäleta täpselt, kuidas oli tegelikult.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Aan, U. 2013. Koeru Keskkooli hoonestus läbi aegade. Alba, K. G., kirjalik mälestus.
- Adelbert, A. 2013. Koeru Keskkooli hoonestus läbi aegade. Alba, K. G., kirjalik mälestus.
- Humana Projekt. 1998. Koeru Keskkooli rekonstrueerimise ja juurdeehituse eskiisprojekt. Tallinn.
- Leoke, B. 1960. Koeru 7-kl. kooli internaadihoone juurdeehituse tööjoonised, II kaust. Paide.
- Eesti Maaehitusprojekt. 1992. Koeru Keskkooli juurdeehitus ja rekonstruktsiooni, I kaust. Tallinn.
- Eesti Maaehitusprojekt. 1974. Koeru 8-kl. kooli II ehitusjärjekord, tehniline tööprojekt. Tallinn.
- Eesti Maaehitusprojekt. 1974. Kooli küttesüsteemi ja katlamaja korrigeeritud joonised. Tallinn.
- Eesti Maaehitusprojekt. 1980. Tehniline tööprojekt, II ehitusjärk (korrekatuur). Tallinn.
- Kalda, T. 2013. Koeru Keskkooli hoonestus läbi aegade. Alba, K. G., kirjalik mälestus.
- Kommunaalprojekt. 1966. Soojustehniline osa. Tallinn.
- Last, H., 2013. Koeru valla hariduselu. AS Ecoprint.
- Olde, J. 2013. Koeru Keskkooli hoonestus läbi aegade. Alba, K. G., kirjalik mälestus.
- Pikoprojekt OÜ. 2003. Koeru Keskkooli rekonstrueerimine ja juurdeehituse eelprojekt. Tallinn.
- Pikoprojekt OÜ. 1996. Kommunaalprojekt, Koeru 8.kl kool.
- R. Projekt. 2000. Eskiisprojekt. Tallinn.

LISA 1. KÜSITLUSLEHED

Küsitlusleht õpetajatele

Lp. Õpetaja, olen Koeru Keskkooli 11. klassi õpilane Karl Gustav Alba. Käesoleval õppeaastal koostan uurimistööd Koeru Keskkooli hoonestuse kohta läbi aegade. Palun Teie kaasabi järgnevate küsimuste vastamisel.

- Kaua Teie olete töötanud Koeru koolis?
- Milliseid positiivseid ja negatiivseid muudatusi kooli hoonestuse ja ruumide osas olete pannud tähele selle aja jooksul, kui Teie olete Koerus töötanud?
- Kuidas on konkreetselt Teie töötingimused selle aja jooksul muutunud?
- Seoses tulevikuga, milliseid ehitusi oleks koolihoonestikku juurde vaja normaalsete töötingimuste tagamiseks nii õpetajatele kui õpilastele?

Küsimused Tiit Kaldale

Lp. direktor Tiit Kalda, olen Koeru Keskkooli 11. klassi õpilane Karl Gustav Alba. Käesoleval õppeaastal koostan uurimistööd Koeru Keskkooli hoonestuse kohta läbi aegade. Palun Teie kaasabi järgnevate küsimuste vastamisel.

- Mis aastal asusite Koeru Keskkoolis tööle?
- Millistes hoonetes tegutses sellel ajal Koeru Keskkool?
- Milliseid ehitusi on võetud selle aja jooksul ette ja millised neist on valmis saanud?
- Millised olid probleemid realiseerunud ehituste valmimisel?
- Millised muudatused ehitusmaastikul Koeru Keskkoolis on veel plaanis ja kuidas võiks need plaanid realiseeruda?

järgneb

Küsimused Jüri Oldele

Lp. Jüri Olde, mina olen Koeru Keskkooli 11. klassi õpilane Karl Gustav Alba. Käesoleval õppeaastal koostan uurimistööd Koeru Keskkooli hoonestuse kohta läbi aegade. Palun teie kaasabi järgnevatele küsimustele vastamisel.

- Mis aastal ja kellena asusite Koeru keskkoolis tööle?
- Millistes hoonetes sellel ajal tegutses Koeru keskkool?
- Kes valisid välja kolmest võimalikust variandist ühe? (valiti teine)
- Milliseid ehitusi võeti ette ja millised neist said valmis?
- Mis aastast on valitsejamajas internaat?
- Miks liimi keetmise ruum oli vajalik?
- 1972. aastal ei saanud ehitus teoks, miks?
- Kas teil oli mõni plaan, mida te ei suutnud realiseerida? Kui jah, siis milline ja miks see ära jäi?

Küsimused Uno Aanile

Lp. Uno Aan, olen Koeru Keskkooli 11. klassi õpilane Karl Gustav Alba. Käesoleval õppeaastal koostan uurimistööd Koeru Keskkooli hoonestuse kohta läbi aegade. Palun Teie kaasabi järgnevatele küsimustele vastamisel.

- Kui Teie tulite Koeru kooli õpetajaks, millised olid koolihooned siis?
- Mis muutus teie õpetajaks oldud ajal kooli hoonestuses?
- Millist kasu saite Teie õpetajana juurdeehitustest?
- Millal tekkis valitsejamajja internaat?
- Kas oskate öelda, miks liimi keetmise ruum valitsejamaja juurdeehituses oli vajalik?

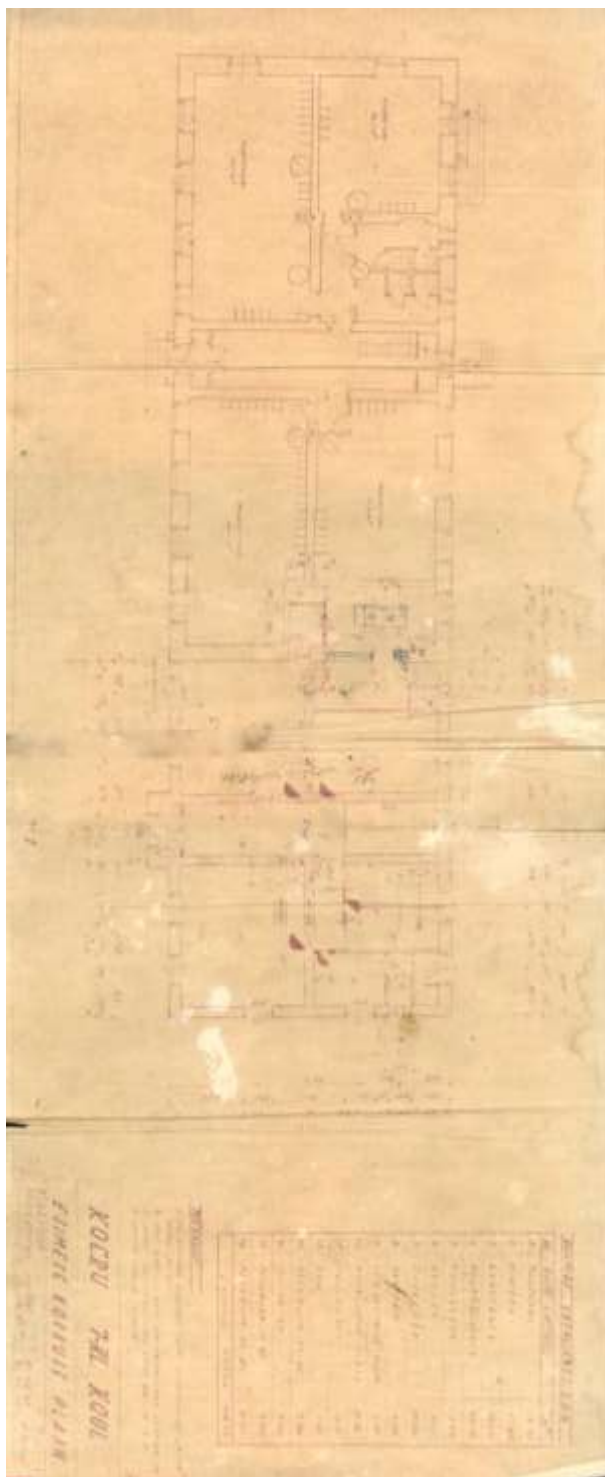
järgneb

Küsimused Arvo Adelbertile

Lp. Arvo Adelbert, mina olen Koeru Keskkooli 11. klassi õpilane Karl Gustav Alba. Käesoleval õppeaastal koostan uurimistööd Koeru Keskkooli hoonestuse kohta läbi aegade. Palun Teie kaasabi järgnevate küsimuste vastamisel.

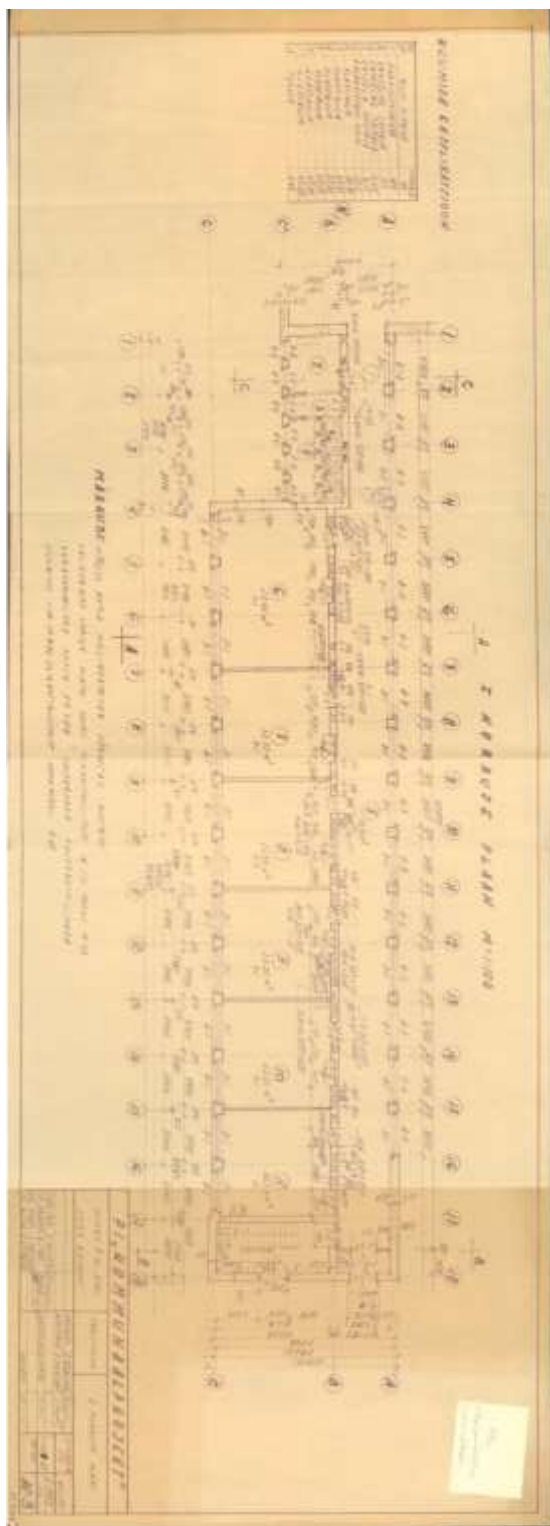
- Millistes hoonetes on teie Koerus viibimise ajal kooli tegevus toimunud?
- Kui Teie olite tehase direktor, kas ja kuidas Te toetasite Koeru koolihoone rajamist ja kooli gümnaasiumiks muutumist?
- Milline oli tolleaegsete asutuste üldine roll keskkooli loomisel?

LISA 2. KOERU 7-KL. KOOLI INTERNAADIHOONE JUURDEEHITUSE TÖÖJONISED

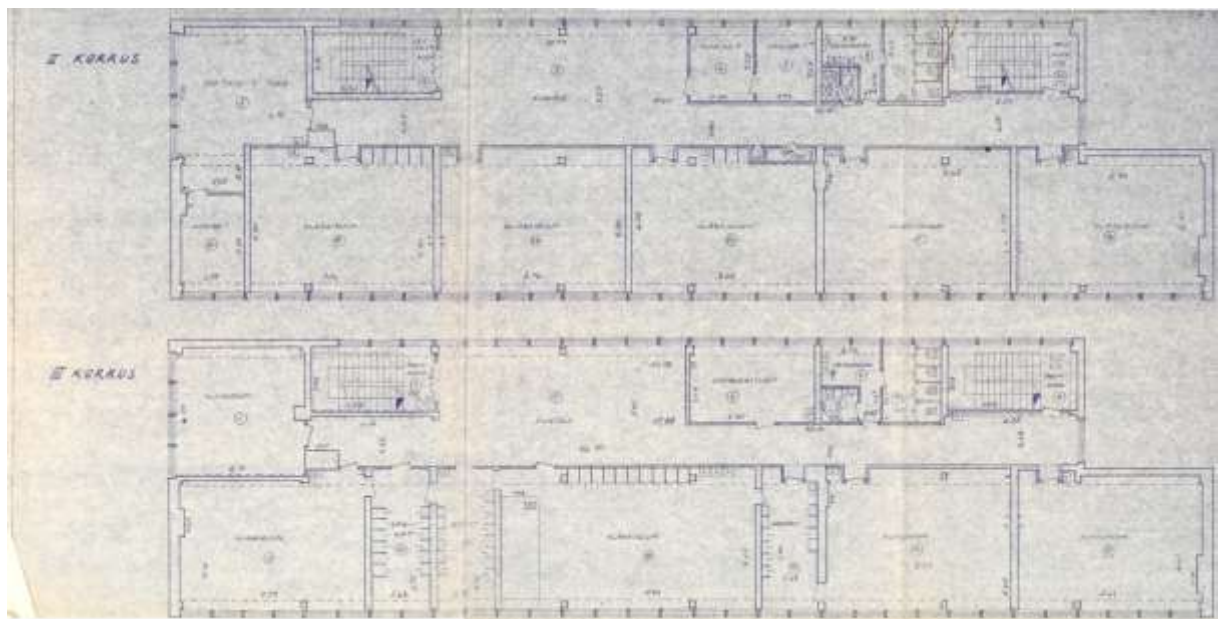
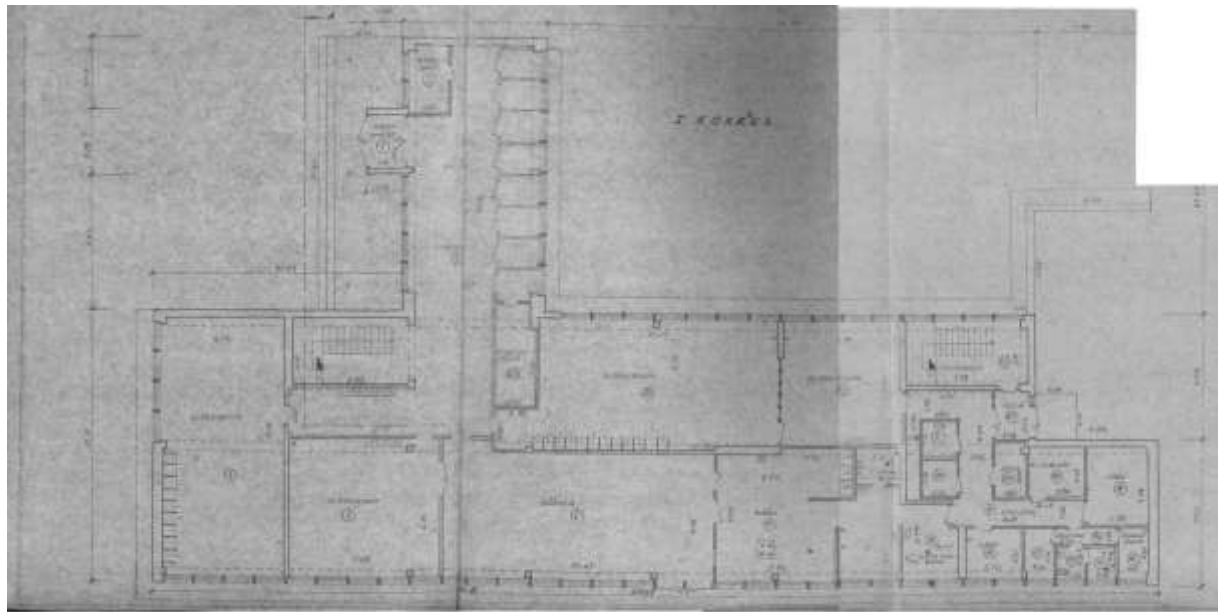
(Leoke, 1960)

LISA 3. MÕISA HÄRRASTEMAJA JUURDEEHITUS

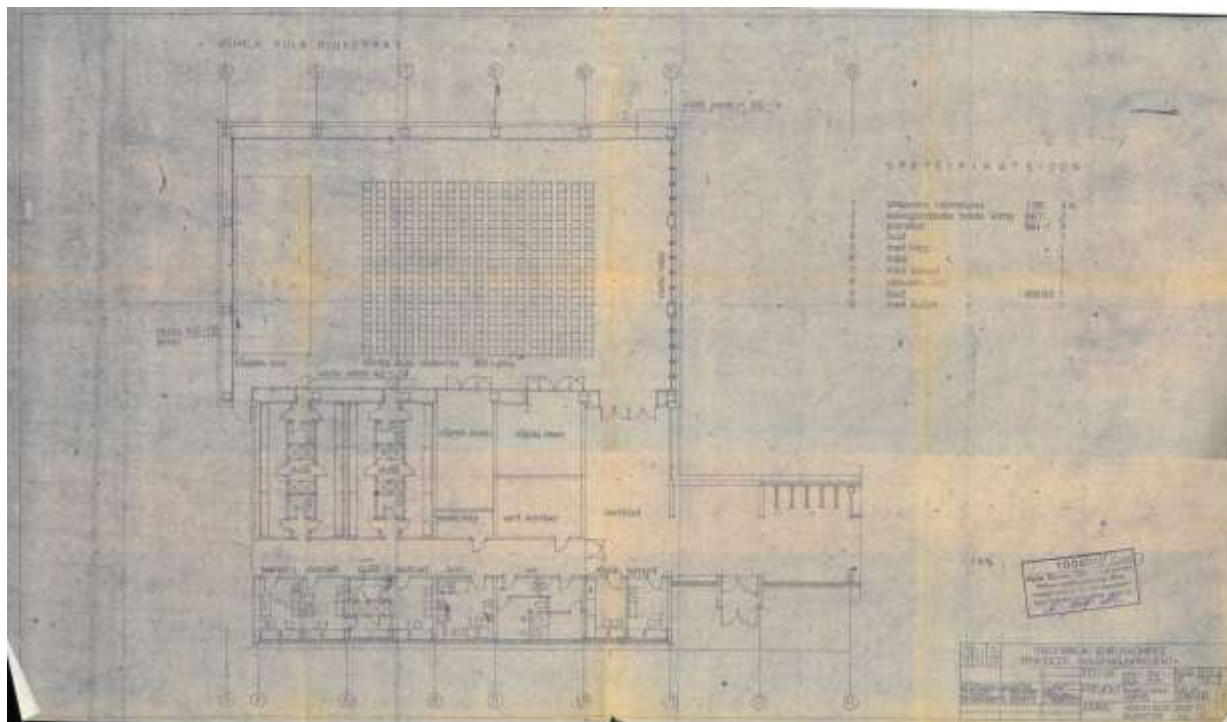
(1966)

LISA 4. KOERU 8-KL. KOOLI II EHTUSJÄRJEKORD

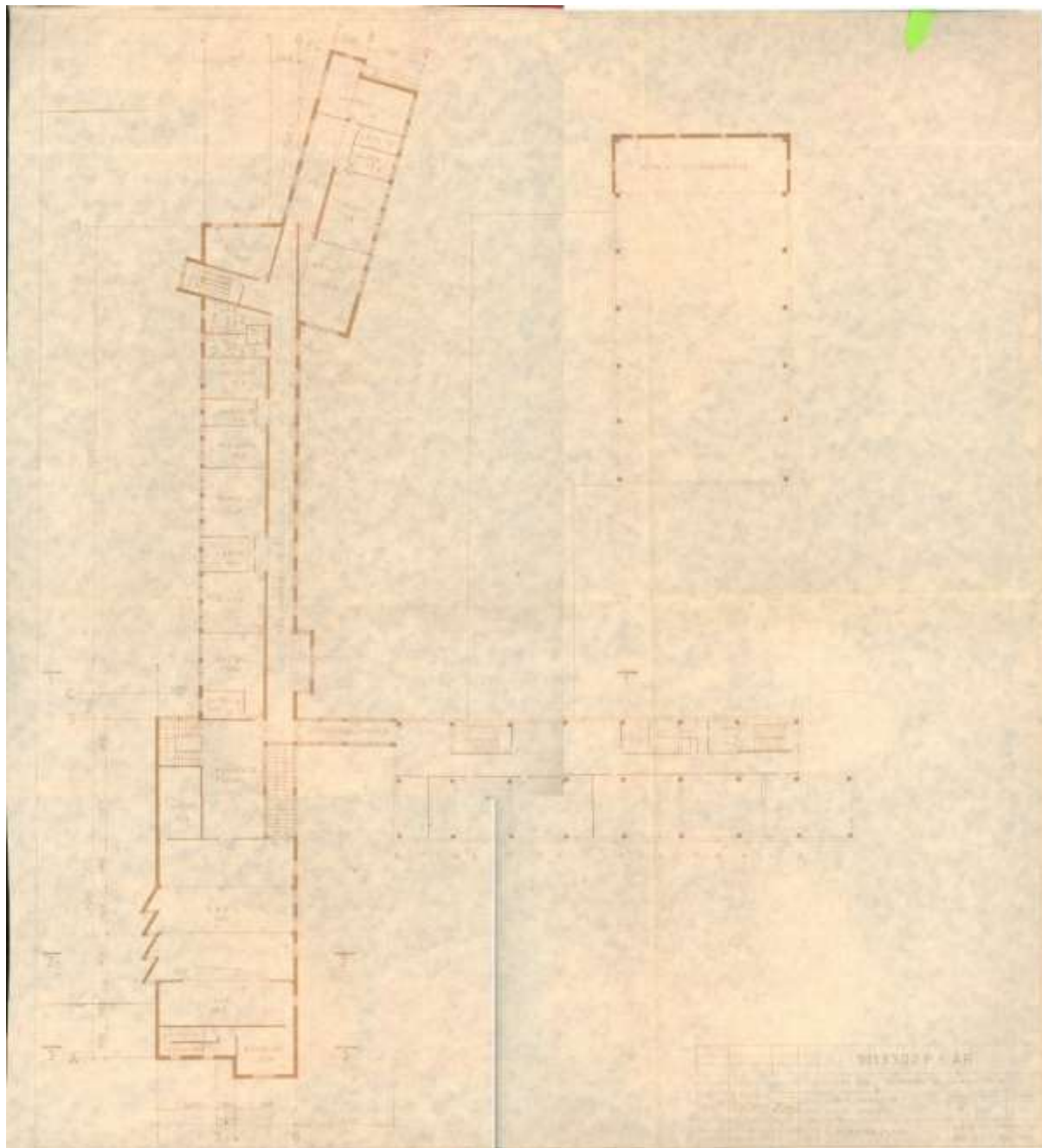
(1974)

LISA 5. TEHNILINE TÖÖPROJEKT, II EHTUSJÄRK

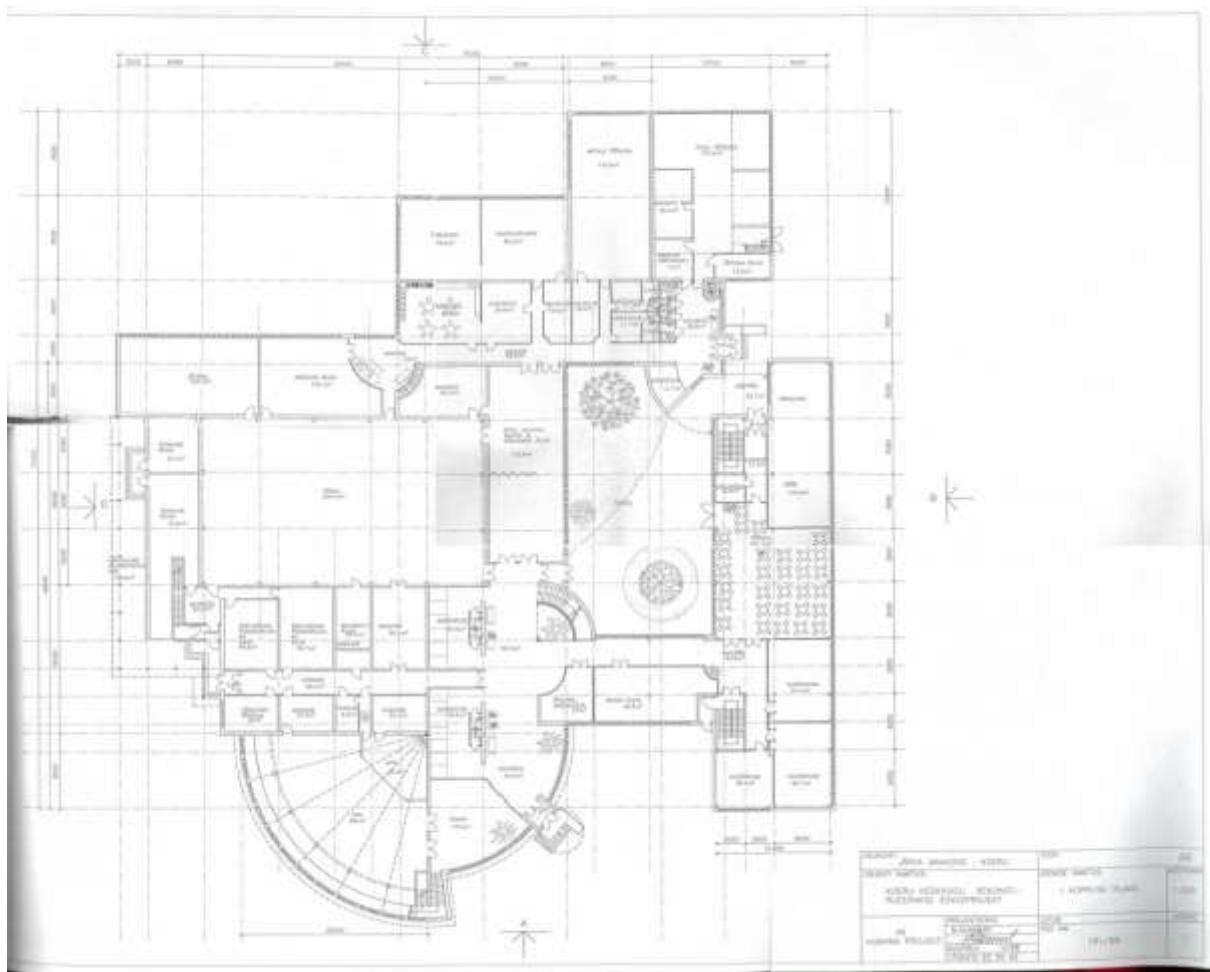
(1980)

LISA 6. KOERU KESKKOOLI JUURDEEHITUS JA REKONSTRUKTSIOON

(1992)

LISA 7. KOERU KESKKOOLI REKONSTRUEERIMISE JA JUURDEEHITUSE ESKIISPROJEKT

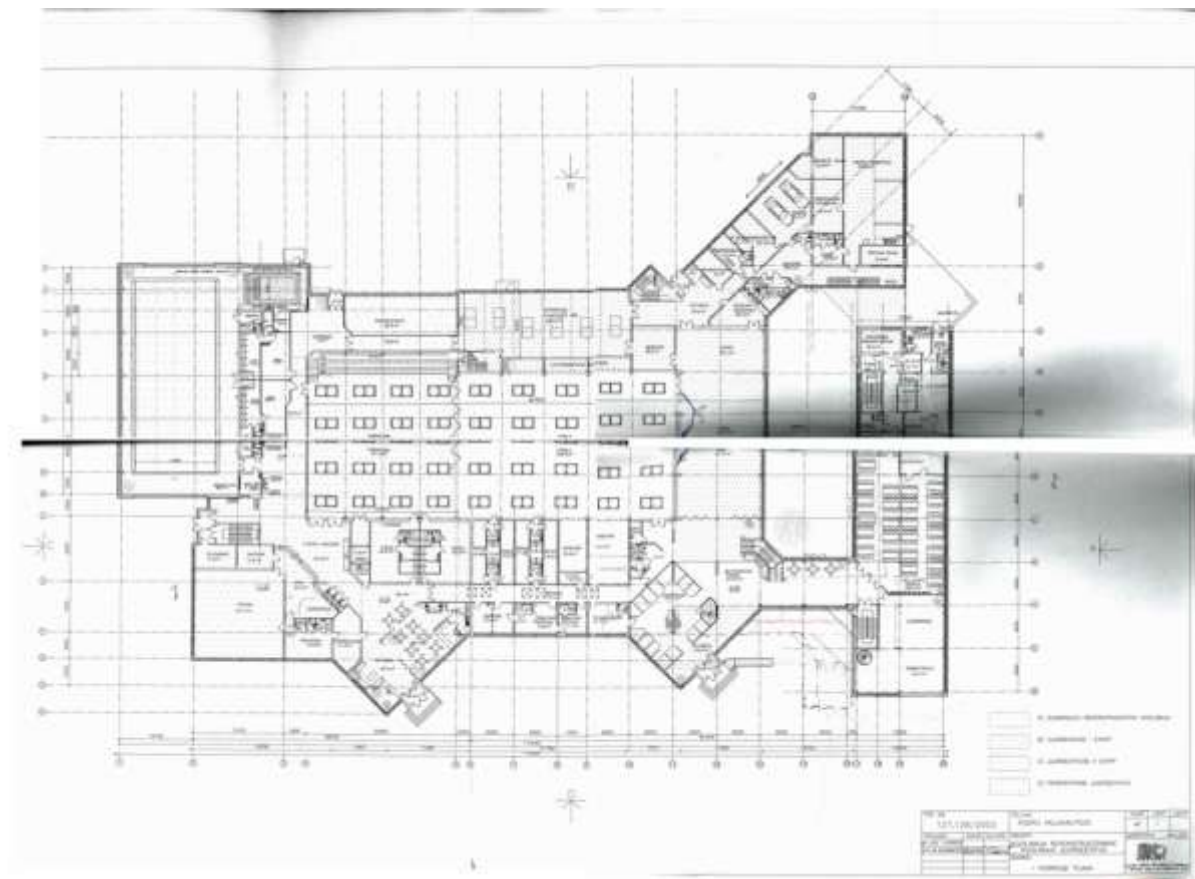

(1998)

(2000)

LISA 9. KOERU KESKKOOLI REKONSTRUEERIMINE JA JUURDEEHITUS

(2003)

Lisa 10. Kirjalik mälestus. Uno Aan

Tulin Koeru kooli kehalise kasvatuses õpetajaks 1961. A., kui kool muudeti Koeru 8-kl kooliks. Kogu kool mahtus mõisahoonesse. Üks klassidest töötas teises vahetuses. Õpilasi oli üle 300. 1962. A. valmis valitsejamajale juurdeehitus. Sinna asus teisele korrusele õppima kolm klassikomplekti. Üks klassiruumidest kujundati pioneeritoaks. Alumisel korrusel sisustati üks ruum poiste puutööklassiks ja teine ruum rauatöö õpetamiseks. Ühe väiksema ruumi said tütarlapsed õppeköögiks. Üks väike ruum oli ette nähtud liimi keetmise ruumiks, et liimitahvlid elektripliidil vedelaks liimiks keeta. Liimi kasutati vajalike puiduosade kokku liitmiseks. Tuleõnnetuste vältimiseks pidi selline ruum olema.

Juurdeehitusega vabanes mitu ruumimõisahoones. Nendes ruumides, kus enne asus poeglaste tööõpetuse klass, ehitati korralikud riidehoiuruumid õpilastele. Endisest riidehoiuruumist sai õpilastele võimlemistundideks ümberriietumisruum.

Valitsejamaja oli juba 1956. A. internaadiks ümber ehitatud, kus oli neli magamisruumi, sinna mahtus üle 60 lapse. Kõik toad oli tihedalt raudvoodeid täis. Ruumi oli nii vähe, et mitmed õed pidid kahekesi voodisse mahtuma, samuti ka vennad. Koduste õppetundide ettevalmistamine toimus mõisa peahoones. Ka vaba aega tuli veeta seal. Internaadi ruumidesse mindi ainult magama. Ülemisel korrusel oli kolm väikest korterit õpetajatele. Valitsejamaja kõrval asus endine mõisa töllakuur, kus asus koolidirektori lehmalaud ja kooli puukuur. Töllakuuri kõrval oli just valmis saanud uus puukuur. Veidi kuurist allapoole oli mõisa jääkelder. Selle kõrval, endises mõisa hobusetallis, oli nüüd kolhoos Tee kommunismile lüpsilaut. Laudast veidi edasi asus hästi korras kooliaed. Pargi keskel peatee ääres oli kõlakoda, kus suvel peeti pidusid. 1959. A. oli endise mõisa õunaaeda rajatud staadion.

Minu õpetajaks oleku ajal muutus kooli hoonestuses küllaltki palju.

1. valmis valitsejamaja juurdeehitus
2. sai katkestatud mõisamajale projekteeritud juurdeehituse ehitamine, mis oli plaanitud ehitada mõisahoonet pargipoolsele küljele 1960-date aastate lõpul.

3. valmis projekt uue koolimaja ehituseks.
4. 1975. A. valmis uue koolimaja õppeklasside hoone. Kool alustas tööd Koeru Keskkoolina. Mõisahoonesse jäid algklassid ja kehalise kasvatuse tunnid mõisasaalis.
5. remontisime põhjalikult kooli staadionit.
6. ehitasime uue kõlakoja ja staadionimaja.
7. rajasime mänguväljakud.
8. ehitasime kooliaeda vabaõhuklassi ja sauna.
9. radiofitseerisime kõik klassiruumid mõisamajas. Alustasime kooliraadio saatetega. Talvel oli muusika ka tehase tagumise tiigi peale rajatud liuväljale.
10. rajasime liuvälja kooli staadionile, hiljem mängudeväljakule.
11. lammutati kooli territooriumilt Tee kommunismile karjalaut.

Uno Aan

Koeru Kooli õpetaja 1961 – 1978. A.

Lisa 11. Kirjalik mälestis. Arvo Adelbert

Mind suunati 1962. Aastal peale Tallinna polütehnilise instituudi (TPI) lõpetamist tööle Koeru Autoremonditehasesse, kus mind määrati vanemmeistri ametikohale. Tol ajal kehtis kohustuslik 7-klassiline haridussüsteem, mida nimetati mittetäielikuks keskkooliks, tänapäeval siis põhikoolil nimetatud tähenduses.

Tehase ja kooli suhetest ja võimalikust koostööst noil aastail (1962 – 1964) midagi eriti ei mäleta. Kool baseerus Aruküla mõisahoones, mis oli õpilaste arvu arvestades kitsavõitu. Tean vaid, et käis mingi vana internaadihoone remont või ümberehitus. Seda teostas arvatavasti Paide ehitus-remondikontor. Hiljem paigutati remonditud endisesse internaadihoonesse algklassid.

7-, hiljem 8-klassiline kool pärssis Koeru alevi arengut. Kuivõrd nii tehasesse kui ka põllumajandusettevõtetesse (kolhoos Majak, Udeva ja Koeru sovhoosid) kõrgharidusega spetsialistid kas üldse ei tulnud või kui ka suunati, siis esimesel võimalusel lahkusid Koerust, sest haritud inimesed eeldasid tol ajal, eriti 70-date aastatel, kodukohas lastele keskhariduse saamise võimalust. Kehtis ju siis ka üldine kohustusliku keskhariduse nõue. Seega Koeru vajas koskkooli siinse majandustegevuse arenguks vajaliku kaadri, eriti spetsialistide värbamiseks.

Kooli ehitamise üheks eelduseks kujunes vesivarustuse ja kanalisatsioonisüsteemi rajamine, sest see nõue oli sanitaartechniliste tingimustena üks peamisi nõudeid kooli rajamiseks. Kuna kolhoosi Majak remonditöökoda ja karjalaut olid juba valmis ehitatud ilma kanalisatsioonita, siis kolhoos oli valmis kanalisatsiooni ehituseks raha leidma. Paraku raha olemasolu tol ajal ei tähendanud veel ehitamist. Selleks tuli leida ehitusorganisatsioon, kes selle töö ette võtab. Tehase initsiatiivil leiti Pärnust maaparandusorganisatsioon, kes oli huvitatud tehase vahendusel sõiduauto ostmisvõimaluse ja selle remondi eest selle suuremahulise mullatöö ära tegema. Kohati paikneb kanalisatsioonitrass kolme meetri sügavusel alevi kuni praeguste puhastusseadmeteni Arukülas

Maaelu edenedes tekitati maale perspektiivsete keskuste näol niinimetatud agrolinnakud, mille keskseks üksaseks kujunes kool ja see pidi ilmtingimata olema keskkool, sest siis kehtis ka üldise kohustusliku keskhariduse nõue.

Elu Koerus hakkas jõudsalt edenema sellest peale, kui sai valmis ehitatud uus maja keskkooli tarvis. See oli 70-te alguses. Minu aastakümnete elukogemus Koerus Autoremonditehase direktorina ütleb seda, et keskkool on nagu ainus kaev küla peale, ilma milleta tänapäeval elu võimalikkusest Koerus ei saa rääkida. Olgu tegu põllumajanduse või mõne muu valdkonna ettevõtlusega, kõik see eeldab tööelist inimest, inimest, kel laste koolitamise pärast muret ei peaks olema.

Arvo Adelbert

Pakun sel teemal veel lugemiseks minu blogi, mis on leitud aadressilt:

<http://autoremonditehas.blogspot.com/>

Lisa 12. Kirjalik mälestis. Jüri Olde

Mis aastal ja kellena asusite Koeru Keskkoolis tööle?

Koeru Keskkoolis asusin tööle 1975. Aastal 1. Augustil füüsika ja poeglaste tööõpetuse õpetajana.

Millistes hoonetes sellel ajal tegutses Koeru Keskkool?

Õppehoonetena olid kasutusel Aruküla mõisa häärber algklasside, 1974. Aastal valminud õppehoone ülejäänute jaoks. Lisaks sisustati mõisa valitsejamaja juurdeegituses autoõpetuse klass. Valitsejamajas baseerus kooli internaat.

Millal asusite kooli juhtima?

Koeru Keskkooli direktoriks määrati mind 1. septembrist 1987

Milliseid ümber- ja juurdeehitusi võeti Teie juhtimise ajal ette ja milliseid neist said valmis?

Kas oli plaane, millest ei saanud isegi projekti?

Minu koolijuhina töötamise aeg langes suures osas kokku ühiskonnas toimuvate suurte sotsiaalmajanduslike muudatustega. Enne iseseisvuse taaskehtestamist algas kiire majanduslik langus, mis seniste majanduslike sidemete katkemise tõttu jätkus esialgu ka iseseisvuse kehtestamise järel. Sotsiaalsed struktuurid ja ametiasutused töötasid harjumustpärasel viisil, kuid materiaalsed olud olid muutlikud.

Neil aastatel jõudis kätte vajadus hakata ette valmistama Koeru koolile juureehituse rajamist. Arutluse all oli mitmed erinevad võimalikke arendusi, sealhulgas näiteks peale renoveerimist võtta kasutusele valitsejamaja juudeehitus, kuni selleni, et juurdeehitust siiski ei likvideeritud ja Koeru Autoremanditehase nr 2 abiga ehitati sisse mitmed uued ahjud, mis kokkuvõttes kasutamist ei leidnud.

Kes ja miks valisid välja 1992. Aastal projekteeritud koolihoone juurdeehitusest kolmest võimalikust variandist just teise?

Projekti valikuga meenub, et lisaks hoonekompleksi põhifunktsioonide täitmisele oli oluline aspekt selle keskküttega varustamine. Seejuures ei olnud tol ajal olemasolevates oludes usaldusväärne lülitada kool suureneva hulga kommunaalteenuste võlglastega lagunevasse ja kütte juhusliku tarnega tsentraliseeritud küttesüsteemi. Kahjuks ei ole minu käsutuses väljaspool ametiülesannete täitmist olnud ühtegi koolihoone juurdeehituse projekti. Variantide arvu, nende ehituslike erinevustega ega valiku eelistuste kohta.

Kas oskate öelda, miks 1992. Aastal ei saanud ehitus teoks?

Kooli juurdeehitus oli kavandatud korraldada täielikult tsentraliseeritud riiklikest vahenditest. Koeru koolijuht ega minule teadaolevalt ka kohaliku omaalistuse esindajad ei olnud otsuse tegemisse kaasatud.

Kui arvesse võtta, et 1992. Ja selle lähiaastatel oli äsja taasiseseisvunud riigi majandus madalseisus, siis võib arvata, et esialgu võidi riiklike eelistustena kulutada ressursid eelkõige pooleliolevate ehituste lõpetamisele. Samuti toimusid selles vallas põhimõttelised ümberkorraldused, mille tulemusena viidi koolihoonete ehitus uutele alustele, kus oluliseks kujunes omaosalus.

Tol ajal juba puudusid Koeru kandis atraktiivsed argumendid, mis üleminekuaja turbulentsis oleksid võinud vaekausi vaid riiklikest vahenditest ehitamise Koeru kasuks kallutada. Omavahendite ressursid vallal puudus.

Kas Teil oli mõni ümber või juurdeehituslik plaan, mida Te ei saanud realiseerida? Kui jah, siis milline ja miks see ära jäi?

Nähtavasti ongi siin mõttekas mainida eelkirjeldatud juurdeehituse plaani. Õnneks on tänaseks juurdeehitus realiseerunud kõige sobivamas kohas.

Lisa 13. Kirjalik mälestis. Tiit Kalda

1. Mis aastal asusite Koeru Keskkoolis tööle?

Koeru asusin tööle 1997.a augusti lõpus.

2. Millistes hoonetes tegutses sellel ajal Koeru Keskkoool?

Koeru Keskkoool tegutses peamiselt samades hoonetes, mis praegugi, puudus peahoone juurdeehitus, mõisamaja kõrval oli väike kaevumaja ja koolil oli oma katlamaja. Ka töllakuur ei olnud veel põlenud.

Seega olid järgmised hooned.

- 1) Peamaja koos võimlaga;
- 2) Mõisamaja;
- 3) Valitsejamaja koos juurdeehitusega;
- 4) Töllakuur koos kõrvalasuva kahe kuuriga;
- 5) Staadionimaja (ilma kuurita);
- 6) Kaevumaja;
- 7) Garaaž;
- 8) Väli-WC;
- 9) Katlamaja (lammutatud, selle kohal on juurdeehitus);
- 10) Kaevumaja (mõisa kõrval, lammutatud).

Palju suuremaid muutusi on toimunud hoonete sees: on muutunud ruumide kasutusotstarve, on tehtud sisemisi ümberehitusi ja võetud rohkem ruume kasutusse.

3. Milliseid ehitusi on võetud selle aja jooksul ette ja millised neist on valmis saanud?

Kooli tööle asudes olid koolhooned üsna kehvast seisust. Ruumid vajasisid remonti, talvel olid külmad, valgustus oli halb, mõisamaja katus ei pidanud vett, palju oli kasutamata ruume. Mõisa seisukord oli nii halb, et saali lagi ähvardas sisse variseda. Aasta varem oli tehtud uus kivikatus, varem oli olnud plekkkatus. Kuna katusekonstruktsioonide uuringuid ei tehtud, siis ei saadud ka teada, et laetalade ja sarikate otsad olid mädad ning raske kivikatus hakkas saali lage sisse vajutama. Sulgesime saali kasutamiseks ja veel samal sügisel paigaldati saali kohale raudtala, saali ei saanud kasutada kuni järgmise sügiseni, sest ei olnud raha tööde lõpetamiseks: saalil ei olnud poolt lage. Tegelikult ei olnud üldse projektigi, mille järgi renoveerida!

Projekteerimist vajasisid ka teised koolihooned. Seepärast tuli alustada kõigepealt projekteerimisega. Üritasime leida komplekslahendust kogu koolile. Arhitekt Maarja Nummert koostas võimaliku ruumilahenduse kogu koolile, see koosnes peahoone

eskiisprojektist ja mõisa- ja valitsejamaja võimalikust ruumilahendusest. Kahjuks ei õnnestunud seda eskiisi realiseerida, aga pakutud ruumilahendusi sai kasutada edasisel mõisa ja peahoone projekteerimisel. Kõige kehvemas seisus oli d mõisahooned, seepärast sai nendega alustatud. Projekteerijaks saime R-Projekti, arhitektid Urmas Arike ja Kaljo Palo. Valmisid mõisa peamaja ja valitsejamaja renoveerimisprojektid. Siis oli käivitamisel mõisakoolide programm, saime sealt 3,5 miljonit krooni , mis oli kogu selle programmi raha (määravaks olid seejuures tollase vallavanema Jaago Kuriksi head suhted Mart Laariga). Tööd tehti 2000.a suvel. Rahast ei jätkunud kõigi tööde tegemiseks: ehitati keldrisse katlamaja ja paigaldati keskküttesüsteem peamajja, uuendati elektrisüsteem ja valgustid, katusekonstruktsioonid remonditi ning paigaldati ventilatsioonitorustik, aga pööninguosa jäi ventilatsioonil teostamata.

Järgnevatel aastatel renoveeriti üksikuid ruume mõisas ja teostati mõisa ümbruse vertikaalplaneerimine. Üsna palju töid tegime ka oma jõududega, põhiliselt valitsejamajas. Õpilaste arv kasvas ja suurenes ka klassikomplektide arv, sest klassitäituvusnormi vähendati 24-le, olime loonud muusikakooli – oli vaja juurde õpperuume. Valtsejamajas võtsime kasutusele lisaks kaks klassiruumi, varem oli seal hoitud puid ja koli, ühel ruumil polnud lagegi. Võtsime kasutusele ka valitsejamaja teise korruse ruumid, kuid neid ei saanud rahapuudusel täielikult renoveerida, uuendasime elektrisüsteemi ja valgustust ning rajasime keskküttesüsteemi. Seal tegime tööd põhiliselt oma jõududega, tööd tegid oma remondimehed Mati Pihlak ja Urmas Virves, selleks ajaks oli palgatud kooli tööle ka Elis Laansalu, lõin ka ise kaasa. Elektritööd tegid Järva-Jaani mehed Jüri Eveli elektrifirmast.

Osalesime ka nn Norra projekti 1.etapil, kuid jäime esimesena rahastamisest ilma (12.koht 64 taotleja hulgas). Sellega seiskus ka mõisa renoveerimine ja pühendusime rohkem kooli peamajale. Sinna avanesid võimalused saada raha nn KOIT kavast. 2006.-2007.a valmis projekt „Koeru Keskooli peahoone renoveerimine ja juurdeehitus“. Projekteeris Pikoprojekt OÜ ja arhitektiks oli Maarja Nummert. 2008.a taotleti raha EAS-ist renoveerimise 1.etapile, mis ka õnnestus. 2008.a sügisel algas ehitus. 1.etapp hõlmas endast põhiliselt juurdeehitust endise katlamaja asemele. 2009.a sügisel oli juurdeehitus valmis. See tõi suuri muutusi ruumide kasutamisse. Juurdeehituses leidsid uue koha muusika-, inglise keele, tööõpetuse, arvuti-, logopeedi ja autoõpetuse klassid. Võimla ruumidest toodi üle majandusüksused: majandusjuhataja kabinet ja remondiruum. Oma ruumid sai teenindav personal ja kooli auto (garaaž). Kööki rajati personaliruumid ja eraldi sissepääs kööki. Valla oma vahenditest ehitati raamatukogu ruumid endise muusika ja inglise keele klasside kohale. Oma jõududega laiendasime söögisaali tööõpetuse ruumide arvelt. Mõisamajas vabanesid raamatukogu ja autoõpetuse ruumid- need läksid muusikakooli kasutusse.

Uued võimalused avanesid siis , kui riik eraldas CO2 kvoodi müügist saadud raha hoonete soojustamiseks. Vald taotles raha ka koolimaja vana osa soojustamiseks , mis ka õnnestus. See raha eraldati Riigi Kinnisvara AS-le, kes korraldas ka kogu ehitusprotsessi. Ehitajaks oli KEK-i Ehituse OÜ. Ehitus algas 2012.a kevadel ja lõppes sügisel. Soojustati vana osa ja võimla seinad. Aknad olid varem osaliselt vahetatud, need nihutati veidi väljapoole, teised asendati, uutega kusjuures võimla aknad tehti suuremaks. Esialgu oli plaanis teha ka kõik uued katused ja uus ventilatsioonisüsteem, aga tehti rahapuudusel ainult osaliselt: vana osa katus ja köögi ventilatsioon.

Samal 2012.a suvel renoveeriti valla vahenditest ka köögi ruumid.

2013.a avanes uuesti nn Norra projekt. Vald taotles sealt raha mõisa renoveerimiseks. See ka õnnestus, loodan, et 2014.a algab ka ehitus.

4. Millised olid probleemid realiseerunud ehituste valmimisel?

Probleeme on jätkunud. Kõige suurem probleem on olnud rahapuudus. Ei ole saanud ehitada niipalju, kui on olnud vaja. Sageli on tulnud ehitusmahtusid vähendada, et tulla eraldatud rahaga välja. Siiski on aastate (16) jooksul üsna palju ära tehtud, suurem osa vajalikust on tehtud, natuke oleks veel vaja.

Ehitustähtajad on läinud üle, kuigi mitte oluliselt. Näiteks soojustamine ja köögi renoveerimine läksid mõni kuu üle tähtaja. 2012.a oli seoses CO2 projektiga väga palju töid ja lihtsalt ei jätkunud ehitusvõimsust.

Ehitaja on püüdnud asendada kallimaid materjale odavamatega. Näiteks juurdeehituse ehitamisel püüdis ehitaja asendada projekteeritud linoleumi odavamaga, mis oli ka madalama kvaliteediga ja värv ja tekstuur ei olnud ka see, mis vaja. Õnneks oli meil sisekujundusprojekt, kus kõik oli täpselt määratud ja see vahetus ei läinud läbi.

Väiksemaid probleeme on olnud alati.

5. Kas on veel olnud mingeid ehituslikke projekte, mis on tänaseks kooli ajaloo jaoks kadunud? Kas neid võiks kusagilt otsida? (nt. Olevat vanemate õpetajate meelest L.Laidineni ajal mingi ehitusprojekt olnud.)

Teadaolevalt ei ole rohkem projekte. Ei tea varasemat perioodi (enne möödunud sajandi viiekümnendaid), aga vaevalt siis oli midagi. L.Laidineni ajal oli võimalus saada Rootsist abi ja siis kavandati koolituskeskust, kus oleksid tegutsenud koos kool ja täiskasvanute huvi- ja õppekeskus. Rootslased ei olnud eriti huvitatud koolist, nende tegevus oli suunatud peamiselt täiskasvanutele. Kuigi tehti plaane, siiski kuigi kaugele ei jõutud.

6. Millised muudatused ehitusmaastikul Koeru Keskkoolis on veel plaanis ja kuidas võiks need plaanid realiseeruda?

Plaane on veel, kuigi need vajaksid juba ümbervaatamist, sest õpilaste arv on vähenenud ja ei tea ka millised arengud toimuvad Eesti haridusmaastikul. Kui alustasime projekteerimisega, siis oli meil õpilasi u 400, praegu on 250.

Siiski saaksime jätkata olemasoleva projekti järgi. Võiksime ehitada ruumid kunstiõpetuse ja tüdrukute käsitöö jaoks, need asuksid võimla kõrval juurdeehitusena. Sisehoovi on planeeritud mitmefunktsionaalne saal, mida saaks kasutada aulana, tantsuks ja võimlemiseks. Teisele korrusele tuleksid klassiruumid, siis saaksime parendada loodusainete õpetamise olukorda, ehitada vajalikud laborid. Kui veel unistada, siis võiks ehitada ühekordsele osale peale teise korruse, saaksime meediaklassi, võimlale juurde riietus- ja pesemisruume ning direktor suurema kabineti.

Valitsejamajja sobiks valla muuseum, kus oleks ka kooli osa. Loodame, et peamaja saab korda, rahad on juba olemas. Kui Valitsejamaja ei saa renoveerida, siis näeb ta renoveeritud peahoone kõrval üsna õnnetu välja.